

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

MARKA, grønne verdier og våre valg

BESTILL MARKAKALENDEREN FOR 2012 – SE SISTE SIDE

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

Utøya

Noen unge jenter la på svøm og holdt motet oppe i kuleregnet 22.juli ved å synge fra Til ungdommen av Nordahl Grieg. Vi er på linje. Her er de to siste versene: "Dette er løftet vårt / fra bror til bror: / vi vil bli gode mot / menskenes jord. Vi vil ta vare på / skjønnheten, varmen – / som om vi bar et barn / varsomt på armen!"¹⁾

Sjokket gir seg ikke så lett – anslaget mot hjerte og hjerne i Norge. Regjeringsbygningen med den etablerte styring og sine drepte. AUF-leiren på Utøya, med engasjert, målrettet og reflektert ungdom. AUF-lederen og statsministeren vil ta Utøya tilbake. Det vil si å beholde vårt åpne og demokratiske samfunn. Blomsterhavet og Rosemarsjen viser at det vil vi andre også.

Uvilkårlig gikk denne redaktørs tanker til vår egen ungdomsorganisasjon, Natur og Ungdom. Også her har vi engasjert, målrettet og reflektert ungdom som vil noe for allmennheten mer enn for egeninteressene. Bygge videre på det bestående, men videreutvikle det i en retning hvor vårt forhold til natur og miljø ble bedret. Skape en plattform for at en regjering kan ta nødven-

dige virkemidler i bruk. I pietet overfor vennene i AUF avlyste Natur og Ungdom sin sommerleir. Det føles helt riktig.

Valget

Ved kommune- og fylkestingvalget for fire år siden stilte vi en rekke spørsmål til partiene. De ga ganske klare svar på hvordan de ville håndtere miljøverdiene om de kom til makten. Vi gjentar her en del av spørsmålene. Kanskje du vil ta dine svar med i betraktningen når du stemmer.

Markagrensen er nå lovfestet gjennom markaloven. Men vil ditt parti arbeide for at Marka utvides med viktige natur- og friluftslivsområder som ikke inngår i Marka i dag? Vil ditt parti arbeide for at idrettsanlegg i Marka konsentreres om få mindre områder i randsonen? Vil ditt parti arbeide for at skogbruket reguleres av den nye markaloven? Vil ditt parti arbeide for at forvaltningen av Oslo kommunes skoger gjøres gjeldende for resten av Marka?

Miljøvennlig byutvikling må prioriteres høyt. Vil ditt parti stanse bruken av grønne lunger til offentlige byggegrunn? Vil ditt parti bidra til en sammenknytting av Oslos grøntstruktur? Vil ditt parti arbeide for en lov eller arealplan som sikrer alle

store trær i byggesonen mot vilkårlig nedhugging?

Oslo har et nett av turveier som følger bilfrie, grønne traseer gjennom byen fra tettbebyggelsen ut til Marka. En rekke steder sperrer de imidlertid svært effektivt. Vil ditt parti prioritere å løse disse problemene?

Det er et betydelig press på jordbruksarealer og kulturlandskap. Vil ditt parti arbeide for at dyrket jord får en bedre beskyttelse mot nedbygging? Hvilke formål mener ditt parti kan unntas fra et strengt jordvern? Vil ditt parti støtte lovfestet vern av de mest verdifulle kulturlandskapene, som Sørkedalen, Svartskog og Tanumplataet?

Konsentrasjon av utbygging rundt kollektivknutepunkt kan bidra både til reduserte utslipp fra biltrafikk og redusert press på viktige arealer. Vil ditt parti arbeide for fortetting og konsentrert utbygging av boliger og større arbeidsplasser sentrumsnært eller i nær tilknytning til tunge kollektivårer? Vil ditt parti arbeide for en radikal forsterking av kollektivtrafikken? Vil ditt parti arbeide for gratis kollektivtrafikk for å redusere bilbruken?

Kanskje du skjeler til slike spørsmål ved valget?

Frithjof Funder, redaktør

1.) Nordahl Grieg: Samlede dikt, Lanterne-bok, Gyldendal 1947/1976. De to siste av 14 vers i Til ungdommen.

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120, 0461 Oslo
Telefon 22 38 35 20 noa@noa.no www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør: Frithjof Funder, tlf. 22 21 14 71, e-post: hfunder@online.no
Redaksjonsassistent: Tom Ekeli, tlf. 47 40 01 81, e-post: tomekeli@online.no
Redaksjonen avsluttet 4. august 2011.

Forsidebildet viser skogsinteriør fra Skjennungsåsen.
Foto: Gjermund Andersen/NOA-arkiv.

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2011

All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel.

Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803-6357

Grevlingen blir trykket på 100% resirkulert papir og er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.

Trykk: IT Grafisk Opplag: 5.100

Innhold

- Nytt fra Vøienvolden
- Kommende arrangementer
- En ny giv for Marka
- Naturvern og politikk
- NOAs eventyrskoger blir vernet
- Markagrensen – NOA foreslår utvidelser
- Samlet plan for idrett og tilrettelegging?
- Kult dikt
- Ny forskrift for Marka-skogene treneres
- Bjønnemøkk i oktober
- Naturkart
- Botnen
- Jørgen Stubbesitter
- Sett og sakset
- Bokspalten

NOAs opplegg med **ONSDAGFORA** har etablert seg og er godt besøkt. Vi har vært heldige med flinke innledere. Så det er en suksess vi vil følge opp. Bli med du også, da vel!

La oss også slå et slag for de guidede turene som arrangeres. Det er mye lærdom å hente, det er svært sosialt. Her er et utsnitt av en lydhør forsamling som lærte mye botanikk på Gressholmen i fagre juni.

Foto: Reid.

Noen av deltagerne på Gressholmen.

Kommende arrangementer

(Hvis ikke tid og sted er angitt, sjekk www.noa.no)

August

- 24. Onsdagsforum. Skogens år 1: Skog og skogbruk. En innføring. Vøienvolden kl. 18.00.
- 29. Møte i Markagruppa. Vøienvolden kl. 18.00
- 31. Onsdagsforum. Skogens år 2: Skogens verdier. Biologisk mangfold, opplevelse og tømmer.

September

- 6. Styremøte i NOA. Vøienvolden kl. 18.00.
- 7. Onsdagsforum. Skogens år 3: Alternativer til flatehogst. Vi tar sikte på en demonstrasjon og befaring i felt. Tid og sted fastsettes senere. Følg med på www.noa.no eller få beskjed på onsdagsforum 31. august.

Oktober

- 11. Styremøte i NOA. Vøienvolden kl. 18.00.
- 12. Onsdagsforum. Tema og foredragsholdere er ikke fastsatt. Høstens onsdagsfora kommer til å dreie seg mye om skog og naturopplevelse da vi befinner oss i Skogens år.
- 26. Onsdagsforum. Tema og foredragsholdere er ikke fastsatt.

November

- 1. Styremøte i NOA. Vøienvolden kl. 18.00.
- 9. Onsdagsforum. Tema og foredragsholdere er ikke fastsatt.
- 23. Onsdagsforum. Tema og foredragsholdere er ikke fastsatt.

Desember

- 6. Styremøte i NOA. Vøienvolden kl. 18.00.

MARKAGRUPPEMØTER HØSTEN 2011

Ett møte i måneden – datoer ikke satt.

Sted: Vøienvolden kl.18.00.

TURER HØSTEN 2011

Vi ønsker å arrangere tur ca en gang i måneden, på kveldstid en hverdag, eller på dagtid i helgen. Tid og sted er enda ikke satt.

Følg med på NOAs nettsider www.noa.no! Her legger vi fortløpende ut oppdatert informasjon om våre aktiviteter. Bli også mottaker av NOAs nyhetsbrev, NOAs Ark, som sendes elektronisk via epost ca. en gang i måneden. Meld deg på til noa@noa.no.

Fordi Grevlingen bare kommer ut fire ganger i året, er det en rekke arrangementer som kun annonseres elektronisk via hjemmesiden og NOAs Ark.

En NY giv for Marka

av Knut Frigaard, styreleder i NOA

Sommeren er over. Et nasjonalt mareritt likeså og valgkampen snart. Hverdagen melder seg igjen. En hovedoppgave i høst blir, som så ofte før, å bidra til en god forvaltning av Marka. Marka som begrep er blitt ett honnørord, som alle vil smykke seg med, uansett sin holdning til selve Marka. Østeuropeiske stålkonstruksjoner og norsk betong markedsføres nå som en del av en erkenorsk og særegen Marka-kultur. Forstå det den som kan. Men situasjonen er kanskje ikke helt som før. Inngrepene i Marka er etter hvert blitt så mange, jf skogsbilveinettet, at vi kan sammenlikne med historien om hesten og høylasset. Gutten

fylte lasset med ett strå av gangen og konstaterte at: klarer du den, så klarer du den, helt til hesten ikke klarte å rikke høyvognen. Slik er det nå med Marka også. Marka klarer ikke flere inngrep hvis den skal forbli den Marka vi kjenner.

Problemene med forvaltningen av Marka er blant annet at vår erkjennelse endrer seg. La meg minne om at det er ikke veldig lenge siden at de var en allmenn erkjennelse og en politisk sannhet og utgiftspost og at elver og bekker i byen skulle legges i rør. Slik er det ikke lenger. Vi erkjenner nå at vann i naturen er for verdifull for menneskene til det. Det er også en relativt ny poli-

tisk sannhet at folkehelsen kan kobles til natur og grønne lunger (trass iherdig innsats fra professor Sigmund Hågvar). Så ny er denne erkjennelse at det ser ut til at den ikke har nådd Helse- og omsorgsdepartementet enda. Poenget er at hvis Markas uberørte natur forsvinner kan ikke ny erkjennelse eller nye politiske holdninger bringe det uberørte tilbake igjen. Da er den tapt for godt.

Så vi finner det derfor på sin plass å minne om hva dette dreier seg om, slik vi ser det:

Vi har fått en ny lov, Markaloven, og med den, hvor den skal gjelde og for hvem den skal gjelde. Sentralt i forvaltningen

Det er slike skogsrom vi drømmer om. Her fra Spålsberget.

Foto: NOA-arkiv

av den er tenkt et råd, Markarådet.

Loven gjelder for 19 kommuner og for fem fylker. Fylkesmannen i Oslo og Akershus er tillagt en nøkkelrolle, men først må forskriften på plass, Markaforskriften. Men departementet har god tid selv om Stortinget ba om rask behandling.

I Marka skal tre hensyn prioriteres. Det kommer nok så klønete til uttrykk med nok et moteord uten innhold, ved at disse virksomheter skal ha bærekraft. Det er hensyn til friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Idrett er blitt så mangt etter hvert at loven gir føringer på at loven mener idrett som naturlig hører hjemme i Marka. Det ligger naturligvis under at selv om disse hensyn er gitt prioritert må de ta hensyn til hverandre. Marka er ikke inndelt i soner for fri utfoldelse av enkelthensyn. Loven er etter vårt syn god og gir ikke grunn til konflikter med mindre man leter etter dem. Vårt anliggende er primært bevaring av gammelskogen, for mangfoldet og naturopplevelse, og gamle kulturminner, noe som omfatter mindre enn 10 prosent av Marka. Vi har også et engasjement for folkehelsen, knyttet til befolkningens tilgang til natur i hverdagen. Altså natur i og nær byggesonen. Summa summarum relativt beskjedne krav synes vi, og som ikke legger steiner i veien for noen av de øvrige interessenter i Marka.

Så til Markarådet. Vi var ikke begeistret for opprettelsen av det. Først og fremst fordi det er en idé som departementet har prøvd før med dårlig resultat. Ja, så dårlig at departementet avvirket rådet i sin tid med samme begrunnelse som vi har anført nå mot opprettelse av et nytt.

Men politikere har snudd før. Sammensetningen av rådet er en sak for seg. Der sitter kommuner med bundne politiske mandat. Der sitter representanter for privat egeninteresse. Der sitter paraplyorganisasjoner i konkurranse med sine egne medlemmer og der sitter ideelle organisasjoner som representerer allmennheten. Bare de sistnevnte var pådrivere for den loven vi fikk, og skulle man tro, derfor var best egne til å forvalte den. Men vi aksepterer naturligvis departementets avgjørelse og vil samarbeide for å realisere lo-

vens formål.

Vårt utgangspunkt er at Marka er stor nok til alle. Forutsetningen er at man ikke bekjemper loven og at man legger godviljen til slik at andre også får de av loven gitte rettigheter. Thomas Heftye åpnet sine skoger for befolkningen for bruk til friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Det skapte en særegen livsform. Som også har vært rollemodell for andre samfunn. Vi skylder fremtidige generasjoner å ta vare på den, uberørt av skiftene moteretninger. NOA vil medvirke til en slik utvikling.

KOMMUNEVALGKAMPEN 2011

Naturvern og politikk – et meget vellykket møte

referert av Knut Frigaard, styreleder i NOA

Den 22. juni holdt Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) et møte i Litteraturhuset i Oslo mellom to av høstens ordførerkandidater i Oslo og representanter for to av de tre største partier, Carl I. Hagen, Frp, og Rune Gerhardsen, Ap. Formålet med møtet var tosidig: Vi var interessert i å få sentrale politikere i tale for å kunne presentere vårt syn i fred og ro. Det var viktig fordi vi naturligvis er bedre formidlere av våre standpunkter enn slik våre motstandere fremstiller dem i media, les Aftenposten. På den annen side var vi interessert i å gi sentrale politikere tid til å redegjøre for resonnementene bak deres synspunkter, slik vi kjenner dem fra partiprogrammer og spissformuleringer i media.

I begge henseender var møtet vellykket. Vi hadde inntrykk av

at politikerne gikk fra møtet med et mer nyansert syn på våre standpunkter enn de hadde da de kom, og vi fikk et klarere bilde av deres syn på Markaloven og de grønne lunges.

Vi oppfattet det slik at vårt synspunkt på de grønne lunges, i og utenfor byggesonen, ble delt av dem begge. For oss betyr det at vi ikke behøver å argumentere for grønne lunges betydning for folkehelsen og befolkningens livskvalitet overfor disse to partier. Det er det enighet om. Carl I. Hagen spissformulerte det slik: "Det er viktigere med grønne lunges enn Marka (...) Staten burde finansiere infrastrukturen og de grønne lungene i byene." Debatantene viste, som vi nok må medgi at vi hadde håpet på, til sin egen oppvekst og slik parker, ballsletter, hoppbakker og byen var den gang. Hovedpro-

blemet vårt blir, slik vi har gitt uttrykk for i høringsuttalelsen til areal og transportplanen, å få frem forpliktende politiske vedtak, til avløsning av dagens uforpliktende, om befolkningens tilgang til grønne områder, i relevante plandokumenter. Det betinger som vi har gitt uttrykk for i ovennevnte høringsuttalelse blant annet at Helse- og omsorgsdepartementet engasjerer seg, hva det hittil ikke har gjort. Representanter fra sameier og foreninger fremhevet spesielt grøntarealenes betydning for boligmiljøet.

Verre var det med Markaloven og Markagrensens. Rune Gerhardsen var for loven, men mente at loven måtte justeres av

hensyn til idretten: "nye idretter må gis plass... det er nok plass i Marka, innenfor Kikut er det få." Carl I. Hagen var motstander av loven av hensyn til byens arealbehov: "To tredjedeler av Oslo er Mark." Han ville løse bolig-mangelen med høyhusbebyggelse i Sørkedalen og Maridalen. Vi er naturligvis ikke begeistret for denne holdning hos dem begge og argumenterte så godt vi kunne for betydningen av at Markaloven ble stående slik den var vedtatt. Vi fremhevet at loven ga friluftsliv, naturopplevelse og idrett forrang fremfor all annen virksomhet, og at Marka var stor nok for alle tre. Etter vårt syn var derfor forvaltningen av Marka et spørsmål om

å anvende arealet på en best mulig måte for de tre hensynene sett under ett. Vi benyttet anledningen til å understreke at gammelskogen eller eventyrskogen bare utgjorde under syv prosent av dette arealet og derfor at NOAs ønske om å bevare denne syntes relativt beskjedent. Vi registrerte en viss interesse for dette resonnetet.

Vi understreket også nødvendigheten av at idrettens areal fikk en optimal bruk med sommer og vinteridretter slik at arealet ikke lå brakk store deler av året. Møteleder var professor Sigmund Hågvar. Det sikret et høyt faglig nivå på debatten som dermed ble informativ og saklig. Et godt møte.

NOAs eventyrskoger blir vernet!

av Gjermund Andersen

Etter at NOA fikk gjennomslag for vårt aller viktigste krav til den nye Markaloven – adgang til å verne områder ut fra deres verdi for friluftsliv og naturopplevelse – og etter å ha arbeidet med registrering av Markas siste eventyrskoger de siste åtte årene, begynner vi nå å se resultater av innsatsen. Er vi heldige vil mange av de fineste eventyrskogene være sikret i løpet av 2013!

I vår ble alle Markaorganisasjonene og skogeier-organisasjonene invitert til å sende inn forslag til områder som bør vernes etter den nye hjemmelen. I alt fikk Fylkesmannen inn forslag på 170 delområder, fra noen hundre dekar og opp til nær fire kvadratkilometer i størrelse. NOAs Eventyrskoger utgjorde 140 av disse forslagene, skogeierne har forslått tre større områder, mens resten er foreslått av andre organisasjoner

Eventyrskoger er områder med gammel skog og spesielt høy opplevelsesverdi. De kjennetegnes av mangfold og variasjon i trærnes alder og størrelse, og i skogens struktur. Det er områder som ikke er innhentet av industriskogbrukets tankegang, med dyrking av tett, ensaldret, ensartet skog som hogges mens den fortsatt er biologisk ung. Kjennetegn på slik skog er gammel skog/gamle trær, uberørt/naturlig, variasjon/mangfold, variert terreng, opplevelse av vann og fuktighet, opplevelse av tidligere generasjoners virksomhet, områder med særpreg og egen identitet, og områder der skog og landskap gir variert romopplevelse.

og av Nittedal kommune. I Miljødepartementets budsjett

for 2011 er det satt av midler til registrering av en del av eventyrskogene, og denne registreringsjobben er lagt ut på anbud til kompetente firmaer. Blant de 170 opprinnelige forslagene er det foretatt en utvelgelse ut fra antatt kvalitet og geografisk fordeling, slik at 32 storområder på til sammen 45 kvadratkilometer skal registreres i 2011. Disse områdene (Se liste under) omfatter ca 65 av NOAs opprinnelige delområder i eventyrskogregistreringen.

Gode muligheter for opplevelse

Eventyrskogene er særdeles velegnede friluftsområder, med mer åpen og lettgått skog enn i industriskogen. Stor variasjon i skogens struktur og romdannelse gir stor opplevelsesverdi. NOA har i tillegg foreslått anleggelse av enkle "eventyrskog-stier" gjennom en

del av områdene for å bevisstgjøre enda flere på de naturlige skogenes verdier. Vi ser for oss sammenknytting og/eller nymerking av blåmerkede stier som kan lede flere på sporet av gode naturopplevelser – og dermed til bevissthet om hva som er en god skog for friluftsliv. Noen av stiforslagene ligger helt i randen av Marka, lett tilgjengelige for enhver, mens noen andre har turisthytter eller noe fjernere utgangspunkt. Forslagene vil bli presentert i NOAs Markakalender for 2012 (Husk å bestille!).

Skjær i sjøen

Det er selvsagt flere skjær i sjøen i forhold til en slik verneprosess. Selv om det er NOAs eventyrskogregistrering som ligger til grunn for hele vernehjemmelen i Markaloven, foretas registreringen etter en langt mer skjematisk metode, med lite rom for skjønn, nyansering og vurdering av helheter. Resultatet av registreringen blir derfor spennende for alle. Det finnes ingen fagkompetanse på denne typen registreringer – NOA har ligget i forkant hele veien, men vår registrerings-

metodikk har det ikke vært vilje til å følge.

Skogeierne ønsker selvsagt å begrense omfanget og at størst mulig andel av vernet havner på offentlig eid grunn. Fra NOAs side sier vi at det er områdenes opplevelsesverdi som må avgjøre hva som vernes, ikke hvor de ligger. Og områder som allerede er sikret, for eksempel gjennom flerbbruksplanen til Oslo kommunes skoger, behøver etter vårt syn ikke å prioriteres i denne fasen av vernearbeidet. Diskusjoner om erstatning for vern av områdene vil selvsagt også kunne medføre vanskeligheter.

Sist men ikke minst er det den politiske viljen som avgjør: SV har ansvaret for arbeidet i Miljøverndepartementet, men med Senterpartiet i regjering, er det ikke plankekjøring å få vernesaker gjennom kverna, og noen drahjelp fra opposisjonen kan ikke påregnes.

Hva med områdene som ikke sikres i første omgang?

Den kanskje største utfordringen ligger i hva som skal skje med alle de verneforslagene som ikke kan

realiseres i første omgang. Her har myndighetene gått ut og bedt om å få inn forslag på de aller beste områdene som organisasjonene vet om. Det har de fått, men har bare rom for å ta vare på en mindre andel i første omgang. De andre områdene – som også er svært verdifulle – står uten beskyttelse fra vernearbeidet, og uten beskyttelse fra Markafor-skriften etter skogloven. Hvordan denne floken skal løses, kan bli det store stridstemaet i tiden som kommer. NOAs krav er klart: Ingen hogst i disse områdene før deres verdier er registrert i verne-sammenheng!

HER ER FORSLAGENE

NOAs eventyrskoger: Blåfjell (Småvannsbu – Blåfjell – Svartvannsdalen), Branntjernhøgda, Glitrelia, Haklomana, Hauktjern, Hvalpåsen, Høgåsen-Godbekken, Karlshaug, Kjer-ringkollen-Nibbitjern, Kobberhaugen (Skogeierne har foreslått et langt mer omfattende område enn NOA), Langtjernbrenna (Krokskogen), Langvassbrenna (Nordmarka), Lillomarka (Nordre Langvatn–Revlikollen mm), Område sør for Spålen-Katnosa (Krokløken, Velohøgda, Sandbekkmana, Aborttjernshøgda og Høgkollen), Prekestolen, Djupdalen, Rudskampen, Skjennungsåsen, Skotjernsfjell Øst, Slottet, Snellingsrøysa, Soterudleiken, Spålsberget, Svartdalen-Spinneren, Sølvtjernshøgda, Søttjernsberga, Tjæregravshøgda-Elgkollen og Vindernhøgda.

Forslag fra andre: Brunkol-len-Øyervann, Garlaushøgda, Kolleputten-Aurevann, Ringsås, Skjettenkollen.

Foto: NOA-arkiv

Markagrensen – NOA foreslår utvidelser

av Gjermund Andersen

For å unngå konflikter i prosessen med å få fram en egen lov, ble grensene foreslått lagt til de eksisterende byggegrensene i hver enkelt kommune. Dermed har vi fått en grense som ikke er spesielt funksjonell eller ensartet. NOA foreslår utvidelser.

Fordelen med Markalovens grensebestemmelser er at det skal svært mye til å ta områder ut av Marka, mens det juridisk er betydelig enklere å få tilliggende områder inn. Imidlertid har Miljøverndepartementet lagt opp til en innledende runde med vurdering av grensene, initiert av en rekke forslag om å ta områder ut av Marka fra enkelte kommuner. Noen steder er det spørsmål om områder helt i Markagrensen, mens det andre steder er ønske om å ta ut hele hytteområder langt inne i Marka (f.eks. Dalbekk skog, Holterkollen og Sameiekollen i Nittedal).

Fra NOAs side har vi hele tiden gjort det klart at lovens grense er trukket unaturlig, og at det er nødvendig å endre disse for at friluftslivskvalitetene skal få en skikkelig beskyttelse. Blant annet har vi argumentert for at grensene må trekkes slik at hele skogplatåer kommer innenfor, at grensen der den følger stup legges godt nedenunder stupene og at sammenhengende kulturlandskap i randsonene legges innenfor, både for å beskytte for friluftsliv og for langsiktig jordvern.

I forbindelse med den annonserte gjennomgangen av Markagrensa har noe spilt inn tolv forslag til utvidelser:

Tursti på Tanumplatået, ett av NOAs forslag til utvidele av Markagrensa.

1. Tanumplatået i Bærum
2. Fossum i Bærum (når sagbruket legges ned)
3. Krokskogstupene i Hole
4. Stubbalsområdet i Ringerike
5. Lamannshaugen/Ballangrudkollen i Jevnaker og Lunner
6. Bislingen i Lunner
7. Rinilhaugen i Lunner
8. Snellingsrøysa Nord i Nannestad
9. Varingskollen og Linfåningshøgda i Nittedal
10. Bånnkallia i Oslo
11. Østmarka sydøst i Enebakk (to delområder)
12. Svartskog i Oppegård og Ås

I tillegg har NOA bedt departementet vurdere å legge områdene som utgjør Follomarka inn under Markalovens bestemmelser. Dersom disse forslagene går gjennom, vil Marka få en langt bedre avgrensning, og viktige nærområder få en bedre beskyttelse. Vi får krysse fingrene!

Samlet plan for idrett og tilrettelegging?

av Gjermund Andersen

I Marka er det friluftsliv, naturopplevelse og idrett som skal stå i sentrum for forvaltningen. Ingen av disse er gitt forrang fremfor de andre – de må leve i fredelig sameksistens. Det krever planlegging!

På den ene siden er Marka et enormt aktivum for friluftsliv, idrett og annen fysisk aktivitet for landets største befolknings-

konsentrasjon. På den annen side er det stillhet og ro, fotturer i skog og mark og det å komme seg bort fra bylivets stress og jag som er de viktigste beveggrunnene til å ta en tur i Marka. I tillegg har vi en Markakultur, der det enkle, bærekraftige friluftslivet – med få krav til tilrettelegging og personlig utstyr – har en helt sentral plass. Marka har

plass til begge interesser, både naturopplevelse og uorganisert turliv, og til tilrettelagt og/eller organisert trening og aktivitet. Løsningene ligger i soneinndeling og samlede planer. Og prinsippene som må følges i planleggingen er bevaring av sammenhengende områder der naturen får dominere, samling og konsentrasjon av tyngre inn-

Tryvannsåsen på avstand.

grep, ingen vinteranlegg uten vurdering av konsekvensen for sommerfriluftslivet, og at helheten og summen av inngrep må vurderes før det gis tillatelse til enkelttiltak.

Tyngre, stadionpregede anlegg for aktiviteter som ikke har noen tradisjon i Marka holder vi utenom – de er uønsket innenfor Markagrensen. Derimot er det to utfordringer som må løses. Anleggsbehov for spesialiserte aktiviteter og traseer for større skiløyper når preppemaskinene skal unngå å kjøre på vann.

Som kjent var/er ikke NOA spesielt glad for utbyggingen av Tryvann Vinterpark. Lokallaget Oslo Vest ledet an i en heltemodig innsats for å dempe de verste ulempene. Når anlegget likevel etableres, må det tas grep slik at nye behov for tilrettelegging ikke legges i jomfruelig terreng, men samlokaliseres og konsentreres innenfor det området som nå i praksis er forbeholdt idretten. Sammen med Riksanlegget i Holmenkollen utgjør området noe som kan ansees som en idretts-sone. Oppgaven i fortsettelsen består i at ikke alle ønsker om aktiviteter og anlegg får spre seg, men holdes innenfor avgrensede arealer. Det er tidligere tatt til orde for en soneinndeling av Marka, på en slik måte at tilretteleggingen avtar innover i Marka. NOA mener at vi også må ha en soneinndeling "på tvers", langs med Markagrensa. Ja, vi må akseptere noen idrettssoner, men det betyr at områdene i mellom disse – og hovedtyngden av randsonerealeene – må ansees som rekreasjonssoner, områder der en kan gå mindre rusleturer for å oppleve stillhet og ro, naturens eget liv – komme vekk fra

det høye tempoet som styrer hverdagen for mange. All forskning tilsier at dette formålet er vel så viktig for folkehelsen, særlig den mentale, som all verdens idrettsanlegg. Marka-friluftslivet og naturopplevelsen er vår viktigste faktor for velvære og sunnhet.

Mens Markaloven var under utredning tumlet NOA med fem ulike planer om skiskytteranlegg bare i den vestlige delen av Marka. Alle skulle de ha nasjonal standard, og alle ble begrunnet med barn og unges aktivitet. Skiskyting hører hjemme i Marka, det samme gjør barn og unges aktivitet, men det rettferdiggjør ikke anlegg av flere store og konkurrerende anlegg. Det kreves samordning.

Likeledes må man stille krav om helhet og samlede planer når det gjelder Skiforeningens planer om hovedløyper som skal anlegges for å unngå kjøring over vann. Det vil være vesentlig lettere å være imøtekommende overfor en ny løype dersom man ser at den er del av en fornuftig helhet. Når man nå diskuterer løype i Øyungslia, en sak som først ble avvist i 1987, ville det

være en fordel å se resten av de langsiktige planene for løypenettet på østsiden av Nordmarka, for å kunne ha kvalifiserte synspunkt på om helheten er bra eller dårlig for Markabruken. Hvordan kobler den nye løypa seg til resten av løypenettet? Hvilke turmål er det den nye løypa skal betjene? Hvilke andre utbedringer må foretas eller nye løyper anlegges for å nå dette turmålet? Hvilke konsekvenser har enkeltinngrepet og hele planen for sommerfriluftslivet?

Da løypeforslaget fra 1987 ble lagt bort, var det etter sterk innsats fra NOA. Vi fikk i ettertid høre at man i Skiforeningen var glade for det endelige resultatet i saken og for at alle sider hadde fått komme skikkelig fram. Det er nettopp det samlede planer skal bidra til: At alle sider i en sak belyses, og at summen av inngrep blir tydeliggjort. Og når det kreves reguleringsplan for veiliknende skiløyper, vil utgiftene også bli betydelig lavere, dersom man ser på en pakke av løypeforslag i stedet for å se på hver enkelt parsell.

GULT DIKT

Nærmarka, kantareller

Ospebrus og sus av vind
bygger freden i mitt sinn,
mens jeg går i skogen inn.

Snesvis av gulldukater,
hundre gule brakteater
lyser, laver for min fot.
Sådannt giver helsebot.

av Jørgen Skaldespille Vogt

(En brakteat er et smykke av gull fra yngre jernalder, også brukt som mynt.)

NY FORSKRIFT FOR MARKA-SKOGENE TRENERES

av Gjermund Andersen

Da Stortinget vedtok Markaloven, ba de også Regjeringen om snart å legge fram en revidert forskrift for skogbruket i Marka. I behandlingen av loven ble det tydeliggjort at friluftsliv og naturopplevelse skulle ha forrang i forhold til all næringsvirksomhet, skogbruket innbefattet.

Dette har NOA forsøkt å anvende i en rekke klager på skogbrukspla-

ner i Marka, etter at loven ble vedtatt, uten at skogoppsynet, hverken på kommune eller statlig nivå, har vært villige til å låne øre til slike argumenter. Standardsvaret er at det kan de ikke ta hensyn til før Markaforskriften endres. Og en slik revisjon har Stortinget bedt om at prioriteres. Men en slik prioritering som Stortinget har uttrykt faller

skognæringen og det senterparti-styrte Landbruksdepartementet tungt for brystet, da det vil måtte medføre større hensyn til friluftsliv, naturopplevelse og biologisk mangfold i Marka. Derfor kommer det ikke forslag til ny forskrift. Og resultatet? Jo, at NOAs klager på flatehogst i de siste eventyrskogene kan avvises en for en, at flatehogst og industriskog-

Hogst i Mosjøbrenna, en del av det store Langvassbrenna-området.

bruk får fortsette som før og at større hensyn til biologisk mangfold ikke iverksettes fordi den formelle forskriften ennå ikke er tilpasset en ny lovvirkelighet. Fortsatt er skogbrukets ønsker om friest mulig drift overordnet friluftslivets interesser i Marka.

NOA utfordrer dette regimet på flere vis: Gjennom klager med både friluftsliv og biologisk mangfold som argument, og med både Markaloven og Naturmangfoldloven som juridisk støtte. Vi har alene og sammen med de andre organisasjonene sendt inn forslag til ny forskrift. Og vi argumenterer for politisk endring av maktforholdene. Til liten nytte – så langt.

85 prosent av Markaskogene er allerede omformet til ensaldret skog som skal innpasses i industriens virkesbehov. 95 prosent av alle hogster gjennomføres nå med sikte på etablere ny industri-skog gjennom planting av like gamle trær i tette forband. Og Osloomarka drives langt hardere enn resten av landets skoger, med mindre andel gammel skog og større andel av overtett ungsog. Dette er ikke bare et hinder for allmennhetens bruk av skognaturen utenfor stier og løyper, men også den største trusselen mot arts-mangfoldet. Mer enn halvparten av artene på den norske rødlisten hører hjemme i skogen, og hele 1406 arter har sin hovedtrussel fra skogbruket. Og likevel får næringen fortsette som før, ja endog på de siste restene av naturlig gammelskog.

At skogbrukets organisasjoner ønsker næringsmessig frihet er forståelig. Men at vi har et statlig organ, et landbruksdepartement som er mer et redskap for næringen enn et storsamfunnets verktøy for å oppnå en optimal utnyttelse av skogen til ulike for-

mål, er uakseptabelt. Når departementet blir spurt om ikke den nye forskriften kommer snart, blir det hver gang svart at det er rett før, eller den kommer til jul, eller som i vår: Den kommer til sommeren. Problemet er bare at de sier ikke hvilke jul eller hvilke sommer. Slik situasjonen er nå, både i Osloomarka og for øvrig i landets skoger ville det være en fordel å nedlegge hele Landbruksdepartementet og fordele næringsansvaret til Næringsdepartementet og ansvaret for alle skogens verdier og ressurser til

Miljøverndepartementet. Da ville vi også få kompensert den største svakheten ved Markaforvaltningen: Oppsplittingen av ansvaret på to innbyrdes stridende departementer, og få samlet all Markaforvaltning på ett sted.

Skal friluftsliv og naturopplevelse prioriteres slik Stortinget har uttrykt, må det gjennomføres omfattende endringer i skogbrukets praksis. Flere områder må vernes, alternative hogstmetoder gjennomføres og omfattende flerbruks-hensyn må prege hver enkelt hogst.

Bjønnemøkk i oktober

Skogens bær i bjønnemøkk
nedi mose, lyng og lav.
Glinser friskt i høstlig regn.
Blåbær-krebling-syltetøy?

Korte, lange – tykke, tynne
Faste, bløte – kanskje søte?
Blåbærblått med eim av sommer
på en seng av snøhvit lav.

Hvilket syn for feltmanns øyne
som den lekreste dessert.
GPS og DNA, skjemaveldet glemmes da
men så er det bare skiten!

av Kjell Sandaas

Bjønnemøkk i Härjedalen, 2006.

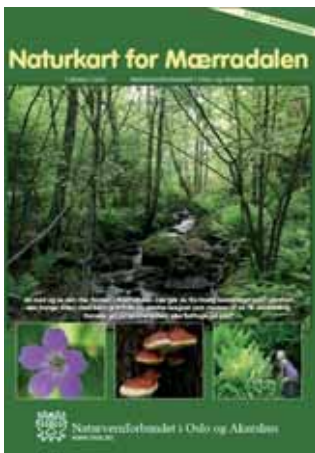
Foto: Kjell Sandaas.

NATURKART

– naturopplevelse for barn og unge

Siden oppstart i 2004 har NOA utarbeidet naturkart for bynære friluftsområder i samarbeid med bydelene i Oslo. Alle kartene finnes elektronisk. Nytrykte naturkart for 2011-sesongen er: Mærradalen, Bogstad, Røverkollen, Ljanselvas nedre del, Akerselvas nedre del, Alnaparken og Utsnitt av Maridalen, og oppdatert naturkart for Svartdalen. De fleste andre kartene er også trykket opp og kan skaffes ved henvendelse til riktig bydel.

Hilde Friis Solås fikk ideen til NOAs naturkart i 2004. Siden da har hun utviklet den til et prosjekt hvor det nå til sammen er laget 18 naturkart. Flere er dessuten under produksjon. Utgangspunktet for prosjektet var ønsket om å nå ut til barn og unge med naturglede og naturkunnskap. Ønsket er at nye generasjoner skal se verdien av og dele gleden ved naturen. Bruk av kartene gir dessuten økt fysisk aktivitet.

Bli med

– så kanskje du får se noen planter du ikke har sett før! Eller vi kan se om froskene er ute og lager lyder som en motorsag eller se på utsikten i eventyrskogen!

ut på tur!

Elvesnelle *Equisetum fluviatile* 30–150 cm. Denne snellen er vanlig i vann og på våt gjørrme. Stengler grønne med hulrom, ofte uten greiner eller uregelmessig på toppen.

Botnen

av Sigmund Hågvær

Så stille. Så avsides og så øde. Her inne i Botnen. I det innerste av Rondane. Inneklemt mellom spisse og taggete topper. Langt inne i en bortgjemt gryte. Uten tegn til at noe menneske har vært her før. Ingen sti, ingen varde. Bare rå natur.

Bratt der oppe i høyden. Men under stupene ligger de lange, slake urene. Med uryddige flekker av gammel snø. Som smelter sakte. Like ved meg kan jeg fornemme svake sil-drelyder fra kaldt smeltevann. Stein alle steder. Stein ved stein utover den store flaten her i botne-gryta. Uryddig. Noen på høykant. Hvert steg må gjøres med oppmerksomhet. Og de lange urene oppetter er bare stein, stein. Så øde. Og så ekte.

Men livet er tilstede! Se, små flekker av den gule, vakre kartlaven. Fastklamret til selve steinen, i et langsomt og nøysomt liv. Og der en dypgrønn mosekoloni i kanten av det glitrende isvannet. Et solkast slår inn i botnen og lyser foran meg. En edderkopp smetter raskt over en stein og gjemmer seg vekk igjen nede i sin labyrint.

Og hør: Solstreifet lokket ut noen skjøre, klare toner fra ura. De kom liksom drivende med et vindpust. Et par små strofer fra en liten, varm kropp oppunder snøflekken. Snøspurven. Hit vil den. Hvert eneste år.

Hit vil også jeg tilbake.

Sett og sakset

Hundertwasser

Wir müssen der Natur Territorien zurückgeben, die wir ihr widerrechtlich weggenommen haben.

Den østerrikske maler Friedrich Stohwasser (1928–2000), kjent under kunstnernavnet Hundertwasser. Det var han som ens ærend besøkte Naturvernforbundet og tilegnet oss plakaten med devisene: "Save the rain" og "Each raindrop is a kiss from heaven". Etter eget ønske ble han gravlagt i New Zealand på gravlunden For De Lykkelige Døde.

Til plassmangel og kraftvindhøker

Om 70 år er jeg sikker på at vi sender verdens befolkning til Hardangervidda, for at de skal få tid og plass, og høre lyden av stillhet. Det er en luksus vi ikke setter ordentlig pris på ennå.

Pellegrino Riccardi, kulturforstærker, i A-Magasinet 5. mai 2011.

Kratt

Kratt er visst blitt et skjelsord. Men spør småfuglene. Park er honnørordet.

Innsendt

Bare en bisak

Der (i Kina) har de begynt å ansette folk til å klatre opp i frukttrærne og krysspolinere blomstene med en pensel – altså gjøre den jobben biene egentlig skulle gjort,

forteller Mary Dulac, amerikansk tannlege og birøkter, som har slått seg ned ved Kongsvinger, ifølge Klassekampen fredag 13. mai 2011.

Lykke på reisen

Det blir en utfordrende oppgave både å finne og å utvinne disse ressursene på en bærekraftig måte.

Statoil i en helsides egenannonsse i Aftenposten 14. juni 2011

om blant annet de store oljesand- og skifergassforekomstene i Canada og USA.

Pigelandspark med chablis og artisjokksalat

"Vigelandsparken", sier Natlens dronning, "får jo nå sin rettmessige konkurrent oppe på Ekeberg. Da må vi ta picnic der. Gondol og greier." Uten for mye entusiasme sier jeg at vi kanskje kunne kalle stedet Pigelandsparken, ettersom det skal befolkes med av alskens kvinneskulpturer: piger i sten, kobberdamer, porselensprinsesser, bronse-babes, marmormatroner, jernjenter!

Signaturen Kimmeridge i Morgenbladet 1.–7. juni 2011.

Jørgen Stubbesitter

Greenspan

Jeg gikk oppi Lauvåsen og tenkte på en god venn. Han så tilbake på sitt yrkesliv som bortkastet bortsett fra den smule penger det hadde gitt ham. Hvis han overlevde, ville han bli guidende tur-buss-sjåfør, hvis han fikk lov. Han overlevde ikke. En annen person, en lagrettsdommer har brukt sin alderdom for å få gjenopptatt noen av de dommene han hadde avsagt i for stor tro på sakkyndige. Så er det Greenspan, USAs i en årrekke mektige sentralbanksjef, som lærte av finanskrisen at markedet allikevel ikke regulerte seg selv. Høyt og tydelig sa 85-åringen fra om det – det skal et visst mot til for å detronisere seg selv. Leika, nabosens snille, kloke, vakre puddelstipe, som jeg så gjerne går tur med, som jeg samtaler med, og som virker som en katalysator på mine assosiasjonsrekker, gløtter opp på meg. Er det ikke her vi pleier å sette oss ned – en av våre fine stubber, tørr og begynnende mosedeppet. Kanskje vanker det akkurat her en brødskive med leverpostei i dag også. Hva har Greenspan med vår sak å gjøre? Jo, en smule. En ubegrenset tillit til en endimensjonal verdensorden svekkes. Det skal andre krefter til – kontroll, men også hensyn. Økonomisk styring er nødvendig, men det kan ikke være alt. Det vil bli en flat verden. Endimensjonal. Det handler mest om respekt. Respekt for andre mennesker, respekt for dyr, medskapninger, respekt for natur. Vår store økofilosof Hjalmar Hegge sa noe sånt som at miljøproblemen oppsto den gang mennesket fikk for seg at det kunne skalte og valte med omgivelsene etter eget forgodtbefinnende. Da først kom den industrielle revolusjon, og pengemakten og provisjonsuvesenet for fullt. Vi får se til å innføre gjensidig respekt som et grunnfag i småskolen. Nå som vi på kloden går inn i den neste milliarder, skyter vi oss i foten, eller sager av den berømte grenen, om vi ikke gjeninnfører respekten for oss selv og våre omgivelser. Det er sånt man kan gå og tygge på når man rusler i Lauvåsen sammen med et hengivent bikkjevesen, som forstår en så inderlig vel. Høres vi av?

LOKALLAG I NOA

Send rettelser til red.

Naturvernforbundet i Asker:	Arild Jansen, Pb 332, 1371 Asker, 66846814, ariljans@online.no
Naturvernforbundet i Bærum:	Björg Petra Brekke, Caroline Øverlands vei 40 A, 1356 Bekkestua, 95894358, bpbr@online.no
Naturvernforbundet i Fet:	Liv Grøtvedt, Rovenveien 47, 1900 Fetsund, 63885210, 92097204, liv.grotvedt@gmail.com
Naturvernforbundet i Lørenskog:	Margareta Bondevik, Løkenkollen 11, 1473 Lørenskog, 67902810, gretetrond@online.no
Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum:	Kåre Hombles, Sør-Kringle, 2030 Nannestad, 92696375, khombles@online.no
Naturvernforbundet i Nes:	Marit Frøystad, Myrullveien 4, 2150 Årnes, 63903193, 92463277, marifro@online.no
Naturvernforbundet på Nesodden:	Peter Schølberg, Pb 251, 1450 Nesoddtangen, 66914850, pschjo@hotmail.com
Naturvernforbundet i Nittedal:	Ivar Christensen, Lyngveien 9, 1482 Nittedal, naturvernnittedal@gmail.com
Naturvernforbundet i Oppegård:	Mariella Memo, Pb 291, 1410 Kolbotn, 66807841, marimemo@online.no
Naturvernforbundet Oslo Nord:	Elin Tyse, Jutulveien 11, 0852 Oslo, 22690526, elintyse@c2i.net
Naturvernforbundet Oslo Vest:	Ystein F. Husebye, Pb 3157 Elisenberg, 0208 Oslo, 22141513, ey-f-hus@online.no
Naturvernforbundet i Skedsmo:	Elisabet Bolstad, Pb 27, 2001 Lillestrøm, 47623917, elisbo@gmail.com
Naturvernforbundet i Ski:	Stein Martinsen, Pb 232, 1401 Ski, 64872806, gaupestein@online.no
Naturvernforbundet i Vestby:	Kristian Vahl Østbye, Uglevn 15, 1555 Son, 64950099, 23462127, kristian.ostbye@idr.oslo.kommune.no
Naturvernforbundet i Ås:	Hans Erik Lerkelund, Pb 130, 1431 Ås, 98849397, helerk@start.no
Studentlaget i Ås:	Victoria Maria Kristiansen, victoria.kristiansen@student.umb.no
Oslo Studentlag av NU og NNV:	Jan Martin Andersen, jmanders@student.matnat.uio.no

Kontaktpersoner i kommuner uten lokallag

AURSKOG-HØLAND: Yvonne Ødegaard, Nannestadgata 1, 2000 Lillestrøm ENEBakk: Kjell Arild Ødegård, Vestbyveien 69, 1914 Ytre Enebakk, 47382810, tobjoelo@online.no FROG: Sylvi Ofstad Samstag, Badehusgaten 15, 1400 Drøbak, 64935943 OSLO ØST: Marit Bache, marit.bache@gmail.com RÆLINGEN: Tom Bengtson, Runiveien 15, 2005 Rælingen, 63839835, tbengt@broadpark.no SØRUM: Helge Njaa, Brinken 2, 1920 Sørumsand, 63827933

De siste nordmarkinger

En liten grevling
smatt over isen på Mylla
og opp på Kollern med
fin utsikt over terrenget.

Det er en god boktittel. De var nøysomhetens og arbeidets adel, kvinner og menn. Den egentlige adel i Nordmarka. Vi byfolk beundret dem for deres levesett. Det var jordnært i dobbelt forstand. De var godseierens husmenn og forpaktere, som vi var stolte av å kjenne. De vi lærte å kjenne av dem. De kastet litt glans over oss som ville gjelde for markatravere, når de kjente oss igjen – "Nå er du på tur igjen". Neste generasjon, eller er det barnebarna, er mer alminnelige som oss andre. Velstanden har nådd Nordmarka. Nå har de gjerne stengt oss ute fra stuene og tunene, som man kan gjøre når man ikke trenger biinntekten lenger. Godseierens innleide venner orker heller ikke å se uvedkommende på tunet.

Eva Huseby som har skrevet boken, må ha notert seg fra samtaler over lang tid. Hun har kjent mange av nordmarkingene, og skildrer dem godt, varmt og solidarisk, slik man gjerne omtaler gode venner. Hun må også være en skikkelig markatraver, og beskriver turer til alle døgnetstider. Måneskinnsturer, morgenturer på skaren, uteliggerturer sommer som vinter. Som regel alene. Etter hvert ble livet mye Nordmarka og forskjellige verv i OOT, og så har hun bosatt seg ved Mylla. Hun ble godt kjent med folket på Storflåtan og Heggelia. Hun så også hvor hun kunne gi en håndsrekning, når det sto på. Det blir man venner av.

Særlig blir hun godt kjent med fru Ødegård på Trantjern, og har vel med denne boken foreviget denne nå henfarne, vennlige, men meget bestemte damen på Trantjern. For denne bokomtaler gir det morsomme minner. NOA-veteran og nå like henfarne oberstløytnant Nils Borchgrevink ville gjerne ha turfølge på sine gamle dager. Til det bruk hadde han et lite korps "løytnanter" han kunne ringe til. Slik ble jeg introdusert på Trantjern. Det var en slags fadderordning, noen skulle gå god for en. Fru Ødegård avvertete ikke etter gjester. Hun ville stå fritt til å si velkommen eller ei i telefonen, som hun sa. Innforlivet med skogsdrift som hun var fra barnsben av, hadde hun liten sans for vår vernetanke: "For det var jo ingen som gikk og så ned i bakken etter sjeldne planter likevel." Dyrevern derimot. Alt som ungjente på Trantjern sperret hun veien med kjetting for tømmerkjørere som skamkjørte hestene nedover til bygda. Husdyr skulle ha godt stell og ville dyr sin frihet. "Tenk at det fins prester som dreper elger, det skjønner je itte." Bakom lå nok katekismen og mere til. Anbefales.
Red.

Eva Huseby
De siste nordmarkinger
Dreyers forlag, Oslo 2011
ISBN 978-82-8265-016-8
135 sider + et 24 siders billedbilag,
nyere i farger
Pris kr 299,-

Trantjern anno 2010.

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

Bestill allerede nå vår tradisjonelle kalender for neste år! Planleggingen tilsier at det blir like mange flotte fotoer som i fjor. Prisen er den samme, ett eksemplar kr 109,- for medlemmer, og kr 144,- for ikke-medlemmer, pluss porto og et lite ekspedisjonsgebyr. Kommer du innom Vøienvolden i kontorets åpningstid (mandag og onsdag kl 08.00 – kl 16.00), slipper du porto og gebyr. Kvantumsrabatter for flere eksemplarer. Ser man på portogrensene, lønner det seg å bestille 3–5, det er samme pris som forsendelse av to. Neste portotrinn er også det samme for 6–8 eksemplarer.

Send bestilling til noa@noa.no eller på telefon 22 38 35 20. Går alt som planlagt, vil kalenderen være klar for utsendelse i begynnelsen av november.

Støtt NOAs arbeid for å sikre Marka. Kjøp Markakalenderen for 2012!

MARKAKALENDER 2012

Hvorfor ikke la Markakalenderen bli din julehilsen til familie og venner? Ved kjøp av kalendere bidrar du til NOAs arbeid for blant annet å ta vare på Marka, eventyrskogene og våre grønne lunger.

Markakalenderen utgis av NOA

kr **109,-** pr stk
medlemspris

Kalenderen måler
21 cm X 29 cm

Medlemmer:

- 1 eks. kr 109,- pr stk.
- 2-4 eks. kr 99,- pr stk.
- 5-9 eks. kr 89,- pr stk.
- 10-19 eks. kr 79,- pr stk.
- 20-49 eks. kr 69,- pr stk.

Ikke-medlemmer:

- 1 eks. kr 144,- pr stk.
- 2-4 eks. kr 134,- pr stk.
- 5-9 eks. kr 124,- pr stk.
- 10-19 eks. kr 114,- pr stk.
- 20-49 eks. kr 104,- pr stk.

Jeg bestiller herved ..... eksemplar/er av NOAs MARKAKALENDER 2012. Medlemspris er kr 109,- pr stk. Ikke medlemmer betaler kr 144,- pr stk. Porto og ekspedisjon kommer i tillegg. Det gis rabatt ved kjøp av mer enn 1 kalender.

.....
Navn

.....
Medlemsnummer

.....
Adresse

.....
Postnummer/Sted

Adressaten betaler for sending i Norge

Distribueres av Posten Norge

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Svarsending 2209
0091 Oslo